

Operazangeres Cecilia Bartoli (1965) is offstage al even bruisend als op het podium. Haar ogen en haar stem dansen langs alle registers, van schalks tot ernstig, maar meestal eindigend in een klaterende lach. Een gesprek over geloof, seks, voetbal en prettig ouder worden.

Cecilia Bartoli

‘Zingen is werk in uitvoering’

U staat sinds uw negentiende op het toneel. Kunt u dit beroep tot uw tachtigste uitoefenen, als u dat al zou willen?

“Tachtig? Zeker niet! Zie je het voor je? (doet alsof ze zingt met een loszittend kunstgebit, red.) Mannen kunnen lang doorgaan. Vrouwen niet. Na de overgang is het afwachten. Maar ik herinner me hoe Christa Ludwig, een geweldige Duitse mezzo, op haar 65ste in Salzburg nog een fantastisch recital zong, als afscheid. Wow! Ongelooflijk was dat.”

Ziet u op tegen de overgang?

“Mwah, wij Italianen plukken de dag. Maar wie weet wat er straks gebeurt? Sommige zangers hebben hun register moeten verlagen van sopraan naar contralto! Ik vind het wel belangrijk om goede keuzes te blijven maken, dan heb je ook een langere carrière. Je kunt niet eindeloos de jonge cherubino in *Le nozze di Figaro* blijven spelen. Zelfs als je stem nog intact is, ben je op een bepaald moment gewoon niet meer geloofwaardig als zestienjarig meisje. Sommige zangeressen doen dat wel en worden een beetje belachelijk. Ik noem geen namen.”

Ligt u wel eens wakker van uw werk?

“Niet voor opnames. Maar vlak voor een belangrijke première schiet ik soms wakker. En dan voel ik die... die worm, zeg je in het Duits.”

Een knoop in uw maag?

“Ja. De grootste druk is – zelfs na 25 jaar – toch het moment dat ik op het podium sta. Ook al houden mensen van me, ze verwachten steeds maar meer van mijn optredens en projecten. Je moet je discipline altijd vasthouden, je kunt niet zeggen: ik doe het even op zijn janboerenfluitjes. *No way*. Als ik soms wakker lig moet ik mezelf voorhouden: je kent je rol, er is geen enkele reden waarom het mis zou gaan. Maar die angst blijft, want het is live. Het is een suf voorbeeld, maar als ik voor een optreden een slok water drink en dat valt verkeerd, en ik moet hoesten, dan ga ik slijm produceren en dat slijm blijft bij mijn stembanden zitten. En dan klinkt mijn stem niet meer zo glashelder. Of ik zing en laat ineens een boer. Ja, ik ben ook maar een mens, haha.”

U kreeg vanaf het begin zangles van uw moeder. Sommige mensen zouden geen trek hebben in elke dag werken met mama.

“Ik heb een heel goede verstandhouding met mijn moeder. Ze verstond de kunst ►

‘Of ik zing en laat ineens een boer. Ja, ik ben ook maar een mens’

om me te onderwijzen en tegelijkertijd ruimte te geven. Ze woont natuurlijk nog in Italië, en toen ik vorig jaar naar Australië moest was dat te ver voor haar om nog mee te gaan. Maar ze vindt het nog steeds leuk om een concert van mij te bezoeken en te zeggen: ‘Cecilia, het was goed, maar voor de volgende keer zou je eens aan dit of dat moeten werken.’ Ik blijf studeren. Zingen is werk in uitvoering.”

Nooit gerebelleerd tegen uw moeder?

“Zeker wel. Ik vond het heerlijk om jurken te kopen die zij vreselijk vond. Te kort. We vochten meer over dat soort kleine dingen dan over het studeren. Soms was het wel lastig, want toen ik jong was wilde ik al mijn doelen onmiddellijk bereiken. Mijn moeder zei vaak: ‘Nee, Cecilia, rustig aan, je kunt echt geen vijf uur zingen’. Jawel mama, ik wil doorgaan! Ik zat altijd maar te drammen.”

Waarom had u zo'n haast?

“Het is mijn persoonlijkheid! (*schatert*) Snel iets voor elkaar boksen. Toen ik wat ouder werd, kwam ik mezelf wel tegen. Ik had altijd iets van: jetlag? Ach, dat duurt twee dagen. Nu, mijn god, duurt het een wéék en dan heb ik nog hoofdpijn.”

Voor uw nieuwe cd *Mission* heeft u het werk van Agostino Steffani afgestoft. Waarom?

“Na mijn barokprojecten met Vivaldi en Scarlatti had ik zin in een project dat niet alleen maar barok of renaissance was. Overgangperiodes in de kunst zijn altijd interessant. Steffani is een kind van de renaissance, maar zijn muziek wijst al vooruit naar de pre barok. Het vormt een brug tussen de muziek van Monteverdi, Caccini, Strozzi, en die van latere componisten als Vivaldi en Porpora. Ik hou van de

‘Geloof moet de ziel van mensen genezen en voeden, net als muziek’

manier waarop zijn muziek langs verschillende ritmes danst. En daarnaast heeft hij prachtige eenvoudige melodieën die me echt raken.”

Heeft u muziek in de kast staan waarvoor u zich schaamt?

“Mijn albums?”

Ik bedoelde: muziek van anderen.

(*Zonder echt te luisteren*) “Bij albums uit het begin van mijn carrière denk ik wel eens: whoops, zong ik toen zo? Neem die plaat met aria's van Rossini die ik opnam op mijn twintigste. Die stem had ik wel, maar sommige stukken waren niet op toon. En ik wist nog niet hoe ik mijn spieren zo moest gebruiken dat ik met mijn adem mijn stem ondersteunde. Maar ik moest die plaat wel maken, het was natuurlijk een grote kans voor mij, begrijp je? Maar wat ik toen wél had was mijn onschuld, die je voor sommige rollen nodig hebt. Die onbedorvenheid ben ik nu verloren, want je groeit op, en het leven leert je moeilijke lessen.”

Wat was de belangrijkste les?

“De grote tragedie in mijn leven was dat mijn broer, Gabriele, jong stierf aan kanker. Totaal onverwacht. Ik dacht dat drama's alleen anderen overkwamen, ik waande me veilig. En toen het ons gezin dan toch gebeurde, beseften we dat ons hele leven, ons gezin – alles eigenlijk – voor altijd was veranderd.”

Kon u nog zingen?

“Ja, maar het was zo'n moeilijke tijd. Het moet haast wel dat ik anders zong. Hoe precies zou ik niet weten, maar ik weet zeker dat de mensen om mij heen voelden dat er iets was veranderd.”

Misschien krijgt het zingen na zo'n verlies een andere betekenis?

“Absoluut. Muziek wordt meer een vorm van troost. Luisteren naar muziek wordt een soort drug die je misschien niet volledig wegvoert, maar maakt dat je denkt: wellicht is er een leven mogelijk – of is er ergens een plek op aarde – waar ik niet zoveel hoeft te lijden? En misschien betekent het feit dat deze muziek bestaat wel dat God in de buurt was van die componist toen hij dat stuk schreef? Muziek is een teken van God, denk ik. Een wonderbaarlijk verschijnsel.”

U bent katholiek opgevoed. Betekende God als kind iets voor u?

“Tja, als je in Rome wordt geboren, word je nou eenmaal katholiek. Mijn keuze was het niet. Het begon er al mee dat ik me altijd afvroeg waarom God eigenlijk een man moest zijn, haha. Waarom geen vrouw? Ik woonde op de Gianicolo heuvel, en vanuit mijn slaapkamerraam keek ik uit op de Sint Pieter, een prachtige kerk. Maar de katholieke kerk is de oudste en sterkste politieke beweging van Italië, en voor mij heeft dat niets met geloofsbeleving te maken. Dankzij het Vaticaan, dat altijd kunstenaars ondersteunde, hebben wij nu een prachtige erfenis. Maar tegelijkertijd vraag ik me af wat de katholieke kerk te maken heeft met politieke kwesties. Daar hou ik niet zo van. Geloof moet de ziel van mensen genezen en voeden, net als muziek. Maar het katholieke geloof kan je ziel niet vervullen. Omdat het politiek is.”

Met welke zaken die de kerk bepleit heeft u moeite?

“Wat ik moeilijk kan begrijpen: het Vaticaan is de rijkste staat ter wereld. Ondertussen vertellen deze mensen ons dat we aan de armen moeten geven, wat een goede zaak is, maar als je daar dan naartoe gaat ontdek je dat ze zelf niets willen delen met armen. Ik begrijp dat niet! (*Een tikje cynisch*) Maar ik ben maar een simpel zangeresje hè, dat de muziek van grote componisten probeert te dienen.”

Stel dat ik een camera ben, en ik sta vlak voor een concert bij u in uw kleedkamer.

Wat zie ik dan?

“Niks! Ik laat geen camera toe zo vlak voor een optreden. Geintje. Nee, dit is belangrijk: dat je alleen bent. Gewoon een simpele dag. *Semplice*. Ik adviseer jonge mensen om niet te zingen op de dag van het optreden. Stel dat je om acht uur op moet, dan warm je de stem een beetje op rond zessen, half zeven, gewoon om te weten: oké, alles zit op zijn

‘Muziek is een teken van God, denk ik. Een wonderbaarlijk verschijnsel’

plek. Dan ga je naar de make-up, haar, en laat je verzorgen. Dat is wat je moet doen. Niet meer, niet minder.”

Wat gebeurt er als u vooraf veel zingt?

“Dan word ik moe. Een concert is een wedstrijd. Kun je je een sporter voorstellen die een wedstrijd speelt voor de wedstrijd? Dat gebeurde bij het EK met Italië tegen Spanje. We moesten spelen tegen Duitsland, hadden geen tijd om te herstellen en we verloren met vier tegen één, mamma mia!”

En wat is uw standpunt met betrekking tot seks voor de ‘wedstrijd’?

“Ik zou zeggen: tussen de eerste en tweede acte, dat is veel leuker! (*schatert*) Nee, ik dol maar wat. Maar mannen zou ik beslist afraden om seks vooraf te hebben. Voor tenoren is dat verschrikkelijk, heb ik gehoord.”

Acteurs zeggen vaak: na een belangrijke klus kom ik thuis en voel me net een leeggelopen ballon. Herkent u dat?

“Ja, je adrenaline schiet omhoog als je optreedt, want je moet alles geven. En de volgende dag, als dat peil gezakt is, voel je je leeg. Ook mentaal. Maar weet je, dat gevoel is belangrijk, want zo geeft je lichaam het teken dat het tijd is om te herstellen. Anders explodeer je!”

Wat doet u zoal op de dagen na een groot concert?

“Ik slaap wat, wandel wat. Buiten zijn, in de natuur, dat is de enige manier om tot jezelf te komen. Als zanger zit je altijd binnen. Vanavond, na ons gesprek, ga ik zwemmen. Als het water niet te koud is. Ik woon dichtbij het meer, prachtig! Even helemaal ontspannen tussen de rondvliegende vogeltjes.”

Zingt u dan ook?

“Ja! Want het water draagt je stem heel ver, haha. Mijn burens denken vast: daar dobert onze eigen diva, en ze zingt gratis! Binnenkort treed ik op in Nederland. Hoe zit dat eigenlijk in de Amsterdamse grachten, kan ik daar zwemmen denk je?” ■

De cd *Mission*, waarop Cecilia Bartoli werken vertolkt van Agostino Steffani, is nu verkrijgbaar. Op 25 november treedt ze op in het Concertgebouw Amsterdam.